

VERZETS RESISTANCE MUSEUM

NIEUWSBRIEF
26e JAARGANG NUMMER 2
DECEMBER 2017

DANSEN MET DE VIJAND

EEN LEVENSLUSTIGE TANTE

Op 21 november 2017 ging de tentoonstelling *Dansen met de vijand* van start. Aan de hand van authentieke voorwerpen, foto's, film en Polygoonbeelden, ervaart de bezoeker het uitzonderlijke leven van de jonge Roosje Glaser.

Via onder andere de kampen in Westerbork en Vught komt Roosje Glaser uiteindelijk terecht in vernietigingskamp Auschwitz. Ook hier probeert ze zoveel mogelijk de regie over haar leven te houden. Dansen helpt haar te overleven en haar waardigheid te behouden. In Auschwitz geeft ze dansles aan SS-officieren en gaat ze zelfs relaties met hen aan om niet in de gaskamer te eindigen. Zo overleeft ze.

Roosjes broer John overleeft de oorlog door onder te duiken. Na de oorlog houdt hij zijn

Joodse achtergrond geheim voor zijn kinderen en hij verbreekt het contact met zijn zus. Als Johns zoon, Paul, tijdens een bezoek aan Auschwitz zijn achternaam op een koffer ziet, ontdekt hij alsnog het geheim van de familie.

In 2010 verscheen de eerste editie van het boek *Dansen met de vijand*, dat Paul Glaser schreef over zijn zoektocht naar zijn familiegeschiedenis en over de lotgevallen van zijn

excentrieke tante Roosje. De tentoonstelling *Dansen met de vijand* werd samengesteld door het Nationaal Monument Kamp Vught. Behalve een beeld van de overlevingsdrang van een bijzondere jonge vrouw in de oorlog, laat de expositie ook zien dat keuzes tussen goed en kwaad in moeilijke omstandigheden niet eenvoudig zijn.

Dansen met de vijand, t/m 4 maart.

JAAR VAN VERZET

Het Platform Herinnering Tweede Wereldoorlog (Platform WO2) heeft 2018 uitgeroepen tot 'Jaar van Verzet'. In het hele land wordt extra aandacht besteed aan de rol van het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog als historisch verschijnsel én bron van inspiratie.

Het Jaar van Verzet wordt ondersteund door het ministerie van VWS en het vfonds.

Meer informatie:
www.tweedewereldoorlog.nl

Jongerenteam, van links naar rechts: Polly, Sem, Sara, Achmed, Ischa

EXPLOSIEGEVAAR!

Op dit moment wordt hard gewerkt aan een tentoonstelling over de aanslag op het bevolkingsregister in Amsterdam. Hoe maak je dit verhaal 75 jaar later relevant voor jongeren? Door jongeren te betrekken bij de conceptontwikkeling maken we een tentoonstelling waarin bezoekers meebeleven hoe deze spectaculaire verzetsactie werd beraamd en uitgevoerd. Met een 3D audiohoorspel, ingesproken door Eric Corton, worden de bezoekers bijna onderdeel van het verleden. Ze maken kennis met de beramers van de aanslag, kunnen zelf persoonsbewijzen ver-

valsen, meedenken met de discussie over gebruik van geweld, en de sfeer in de dodencel ervaren.

Explosiegevaar! De aanslag op het bevolkingsregister, vanaf 28 maart.

NIEUWE HELDEN & SCHURKENSERIE

Op 18 januari 2018 start de jaarlijkse bijeenkomstserie Helden en Schurken. Dit jaar haken we aan bij het Jaar van Verzet. Het Verzetsmuseum organiseert de bijeenkomsten in samenwerking met NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies, VPRO en *Historisch Nieuwsblad*.

GOD EN HET VERZET

18 JANUARI, 15.30 – 17.00

Historicus Wim Berkelaar spreekt over de houding van de kerken tijdens de oorlog met emeritus hoogleraar Jan Bank (schrijver van *God in de oorlog*) en Bettina Siertsema (VU), die publiceerde over het godsbeeld van politieke gevangenen.

GEbruik EN MISbruik VAN VERZET

15 FEBRUARI, 15.30 – 17.00

Het verzet had vlak na de oorlog een onaanastbare heldenstatus tot bleek dat het uit mensen bestond met kwaliteiten, gebreken en belangen. Jos Palm spreekt hierover met oorlogshistoricus Bas Kromhout en Jan Brokken (schrijver van *De Vergelding*).

HOMOSEKSUELEN IN VERZET

15 MAART, 15.30 – 17.00

Bij de aanslag op het Amsterdamse bevolkingsregister in maart 1943 waren veel homoseksuelen betrokken. Ze kregen weinig aandacht in de geschiedschrijving en de naoorlogse pers. Oud NIOD-directeur Marjan Schwegman spreekt met documentairemaakster en biografe Toni Boumans en met homo-historicus Theo van der Meer.

APRIL/MEI-STAKINGEN

19 APRIL, 15.30 – 17.00

De April/mei-stakingen van 1943 worden gezien als het keerpunt voor het verzet. Onbekend is dat veel lichamen van gefusilleerde stakers nooit zijn terug gevonden. Clair Polak spreekt hierover met Ad van Liempt en enkele nabestaanden.

STUDENTENVERZET

17 MEI, 15.30 – 17.00

Studenten weigerden massaal de loyaliteitsverklaring te tekenen; het hoger onderwijs kwam tot stilstand en veel studenten gingen zich fulltime wijden aan het verzet. Verzetsmuseum-directeur Liesbeth van der Horst spreekt onder meer met historicus Jeroen Kemperman, die er een boek over schrijft.

PRIJS

Per lezing: €14,-
Passe-partout: €60,-

Vrienden van het Verzetsmuseum en NIOD en lezers *Historisch Nieuwsblad*: €10,- per lezing en €45,- voor een passe-partout. Gratis op vertoon van een studentenkaart. Prijs inclusief toegang tot museum en drankje na afloop.

Kaarten online via
www.verzetsmuseum.org, of
aan de kassa van het museum.

49 GERRIT VAN DER VEEN-PENNINGEN

DOOR COLLECTIEBEHEERDER
FILIP BLOEM

Twee roestige blikken die verrassend zwaar aanvoelen als ze je oppakt. Geen wonder als je ziet wat erin zit: 49 bronzen penningen, voorzien van de beeltenis van de bekende verzetsman Gerrit Jan van der Veen (1902–1944). De penningen komen uit de nalatenschap van de beeldhouwer Hubert van Lith (1908–1977), bekend van diverse oorlogsmonumenten en zelf ook actief in het verzet. Een kleindochter van Van Lith schonk ze onlangs aan het Verzetsmuseum namens haar moeder Nel. Die kan zich nog herinneren dat de blikken jarenlang op een hoge plank in het atelier van haar vader stonden. De Gerrit van der Veen-penning, in 1949 ontworpen door de bekende beeldhouwer en ontwerper Hildo Krop, was een initiatief van de Stichting Kunstenaarsverzet 1942–1945. Die bestond uit kameraden van Van der Veen

die de oorlog hadden overleefd. Zij wilden met de penning kunstenaars eren die zich in het verzet verdienstelijk hadden gemaakt. Onder Van der Veens beeltenis werd de naam van de ontvanger gegraveerd.

Hoeveel penningen er in totaal zijn uitgereikt, is niet bekend. Net zo min is duidelijk hoe 49 ongebruikte, naamloze exemplaren bij Van Lith zijn beland. Nel van Lith: "Mijn vader heeft nooit over de penningen gesproken, maar wel gezegd dat er in zijn atelier iets lag dat niet in verkeerde handen mocht vallen. Na de oorlog wilde iedereen opeens bij het verzet horen. Hij zal niet gewild hebben dat iemand zijn naam op zo'n blanco exemplaar liet graveren. "Dat zal ook niet meer gebeuren. De twee blikken staan nu in het depot van het Verzetsmuseum, waar ze een bijzondere aanvulling vormen op de collectie die het museum al over Gerrit Jan van der Veen in huis heeft.

IN MEMORIAM

Twee mensen die belangrijk zijn geweest voor het museum, zijn in de afgelopen maanden veel te jong overleden: hoofdredacteur van het Historisch Nieuwsblad Frans Smits en voormalig bestuursvoorzitter Eberhard van der Laan.

Frans Smits bij een Helden & Schurken-bijeenkomst

Frans Smits, medeoprichter van het *Historisch Nieuwsblad*, initieerde een kritische museumtest, waarin het Verzetsmuseum in 2002 werd beoordeeld als beste historische museum van Nederland. In 2007 werd het *Historisch Nieuwsblad* partner voor de jaarlijkse serie bijeenkomsten Helden & Schurken over nieuwe historische inzichten, die het Verzetsmuseum organiseerde met het NIOD. Frans dacht mee over het programma en nam regelmatig de gespreksleiding van een bijeenkomst op zich. Hij overleed op 27 juni geheel onverwacht op 59-leeftijd.

Eberhard van der Laan en dochter Eline in Verzetsmuseum Junior

Eberhard van der Laan trad toe tot het bestuur op 10 mei 1999, kort na de heropening van het museum in Gebouw Plancius. Van januari 2000 tot zijn ministerschap in november 2008 was hij bestuursvoorzitter. In die functie stond Eberhard mede aan de basis van de uitbreiding van het museum met Verzetsmuseum Junior, dat in 2013 werd geopend. Zijn onderhandelingen waren bepalend voor de aankoop van het perceel. Eberhard overleed op 5 oktober op 62-jarige leeftijd aan longkanker.

GODFRIED LAMBRIEX

De stichting Vrienden van het Verzetsmuseum heeft een nieuwe voorzitter: Godfried Lambriex. Godfried nam het stokje over van Duco Adema, die aftrad na de maximale bestuurstermijn van acht jaar. Godfried:

“Allereerst wil ik Duco bedanken voor zijn inzet als voorzitter van de Vrienden en bestuurlid van het museum. Ik neem het werk graag van hem over want voor mij vertelt het Verzetsmuseum een verhaal dat niet vergeten mag worden. Het verhaal van het verzet is ook van belang voor onze tijd

waarin groepen mensen als ‘anders’ weggezet en buitengesloten worden. De moed van het verzet is ook nu nodig. We lijken soms achteloos mee te bewegen op de golven van de tijd. Zonder lering te trekken uit de geschiedenis.”

“De komende jaren wil ik met het bestuur van de Vrienden en de medewerkers van het museum werken aan de maatschappelijke verankering van het museum. Nu de generatie van de oprichters wegvalt, wil ik nieuwe mensen, jong en oud, aan het

museum verbinden door ze te betrekken bij de activiteiten van de Vrienden. Wie hieraan wil meewerken kan contact met mij opnemen.”

PORTRET VAN EEN VRIEND

DOOR VRIENDENBESTUURSLID
MARIËLLE VAN DE MOLEN

In de Nieuwsbrief stellen we graag een van onze vrienden voor. Dit keer Floris Mreijen.

“Ik ben 40 jaar en woon met mijn vrouw en zoon van acht jaar in Amsterdam. Ik werk als hoofd strategie en plaatsvervangend directeur voor de Nederlandse Vereniging van Banken. Ik ben vriend van het museum sinds mijn studententijd. Het museum heeft altijd een belangrijke plaats in mijn familie gehad, omdat mijn grootouders beide actief waren in het verzet in Amsterdam. Hun door Maarten Toonder getekende trouwkaartje – ze trouwden om als echtpaar een ‘safe house’ te kunnen bieden binnen het verzet – is tentoongesteld in het museum.”

“Ik hoop dat het museum in de toekomst online meer mogelijkheden gaat bieden zodat de collectie en de verhalen daarbij nog toegankelijker worden. Daarnaast zou ik het mooi vinden wanneer het museum meer in detail aandacht besteedt aan het Amsterdamse verzet door middel van persoonlijke

verhalen van betrokkenen. Tenslotte kijk ik er naar uit om binnenkort het Verzetsmuseum Junior te bezoeken met mijn zoon. Hij is er eindelijk oud genoeg voor!”

Wat vind je de belangrijkste les die je in het museum kunt leren?

“Daarvoor citeer ik Henk van Randwijk: ‘Een volk dat voor tirannen zwicht, zal meer dan lijf en goed verliezen, dan dooft het licht’.”

*Tijdsomstandigheden en
Moffenacties ten spijt zijn
kort geleden stiekum ge-
trouwd*

ANS
en
HENK

*Hun ware namen blijven
natuurlijk nog onbekend.
Januari 1945.*

WORD VRIEND!

Voor een minimumbijdrage van 25 euro bent u vriend van het Verzetsmuseum. Het hele jaar heeft u dan gratis toegang tot het museum. Daarnaast bent u te gast op officiële openingen en krijgt u korting op lezingen en andere activiteiten. Elk jaar is er een Vriendendag met een speciaal programma.

Aanmelden kan door het invullen en opsturen van deze bon naar Stichting Vrienden van het Verzetsmuseum, Antwoordnummer 9254, 1000 WZ Amsterdam. Een postzegel is niet nodig.

U kunt ook mailen door alle hiernaast gevraagde gegevens te sturen aan vriendenstichting@verzetsmuseum.org

Ik steun de Vrienden jaarlijks met
€ _____ (minimaal €25)
€ _____ (minimaal €10 voor
een tweede vriendenpas)

Bedrag voor bedrijfsvrienden
€ _____ (minimaal €250)

naam bedrijf (indien van toepassing) _____
naam _____
straat en huisnummer _____
postcode en woonplaats _____
e-mail _____
handtekening _____